

Statistische Trends

Bevolkingsprognose 2017-2060: veronderstellingen migratie

Coen van Duin
Lenny Stoeldraijer
Han Nicolaas

Oktober 2018

Inhoud

- 1. Inleiding 3**

- 2. Immigratieveronderstellingen per motief 5**
  - 2.1 Data en definities 5
  - 2.2 Historie 6
  - 2.3 Recente ontwikkelingen 6

- 3. Immigratie van personen uit de EU 7**

- 4. Immigratie van niet-EU personen 10**
  - 4.1 Migratiemotief arbeid 10
  - 4.2 Migratiemotief asiel 11
  - 4.3 Migratiemotief gezin 14
  - 4.4 Migratiemotief studie 14
  - 4.5 Migratiemotief overig 15

- 5. Immigratie van Nederlandse staatsburgers 16**

- 6. Veronderstellingen emigratie 17**
  - 6.1 Emigratie van personen met een eerste generatie migratieachtergrond 17
  - 6.2 Emigratie van personen met een Nederlandse achtergrond en personen met een tweede generatie migratieachtergrond 19

- 7. Buitenlandse migratie naar migratieachtergrond 20**
  - 7.1 Immigratie 20
  - 7.2 Emigratie 20
  - 7.3 Migratiesaldo 20

- Literatuur 21

Het tot 2060 voorziene aantal buitenlandse migranten is in de CBS Bevolkingsprognose 2017–2060 hoger dan in de prognose van 2014. Vanaf 2030 wordt een vestigingsoverschot verwacht van gemiddeld 25 duizend migranten per jaar, 8 duizend hoger dan volgens de vorige prognose. Dit artikel beschrijft de gebruikte veronderstellingen voor de internationale migratie.

1. Inleiding

Op 19 december 2017 is de Bevolkingsprognose 2017–2060 van het CBS gepubliceerd. Ten opzichte van de editie uit 2014 zijn met name de veronderstellingen voor het toekomstige aantal immigranten en emigranten bijgesteld. In het begeleidende artikel bij de prognose (Stoeldraijer, Van Duin en Huisman, 2017) zijn deze veronderstellingen kort besproken. In dit artikel wordt er in meer detail op ingegaan.

De bevolkingsprognose onderscheidt de inwoners van Nederland naar migratieachtergrond. Personen met een migratieachtergrond worden onderverdeeld in personen van de eerste- en tweede generatie, en onderscheiden naar 11 herkomstlanden of -regio's (zie kader Personen met een migratieachtergrond). De bevolkingsprognose geeft daarmee een gedetailleerd overzicht van de bevolking met buitenlandse wortels. De immigratieprognose gaat nog verder doordat hierin ook een onderverdeling wordt gemaakt naar immigranten met en zonder de Nederlandse nationaliteit. Deze laatste groep wordt, met uitzondering van immigranten uit de Europese Unie (EU), tevens onderscheiden naar vijf migratiemotieven: arbeid, asiel, studie, gezin en overig. Door de immigratie op deze manier uit te splitsen kan in de veronderstellingen beter rekening worden gehouden met factoren die de omvang van de migratiestromen beïnvloeden.

De toekomstige ontwikkeling van de internationale migratie is erg onzeker. Het aantal immigranten en emigranten kan van jaar tot jaar sterk veranderen, hetgeen onder meer samenhangt met de economische ontwikkelingen in Nederland en andere landen. Deze economische factoren laten zich slecht voorspellen voor de lange termijn waarop de demografische prognoses betrekking hebben. Daarnaast is het (bij asielmigratie) van belang of en waar in het buitenland conflicten uitbreken.

Ten slotte spelen veranderingen in regelgeving in Nederland en elders een rol. Beleid op het gebied van vestiging en toegang tot de arbeidsmarkt kan invloed op de omvang van de immigratie hebben. Het verwijderen van juridische belemmeringen tegen immigratie, zoals bij de uitbreiding van de EU, of het opwerpen ervan, zoals in 2016 bij de vluchtelingenovereenkomst met Turkije en de komende jaren mogelijk als gevolg van de Brexit, kunnen tot grote veranderingen in migratiestromen leiden. Het toekomstbeeld voor dit beleid kan snel veranderen. Zelfs als deze veranderingen van tevoren bekend zijn, is doorgaans moeilijk te schatten hoe groot het effect hiervan op de migratie zal zijn. De prognoseveronderstellingen voor de migratie moeten daarom worden gezien als een schatting van het structurele niveau waaromheen de migratieaantallen zullen fluctueren. Ook de inschatting van dit structurele niveau kent grote onzekerheden. De veronderstellingen worden daarom regelmatig getoetst aan de waargenomen ontwikkelingen en indien nodig bijgesteld.

Paragraaf 2 gaat in op de historie en recente ontwikkelingen van de immigratie. De paragrafen 3, 4 en 5 beschrijven hoe de veronderstellingen voor het aantal immigranten per migratiemotief zijn opgesteld. Paragraaf 6 behandelt de veronderstellingen voor de emigratie. Voor personen met een eerste generatie migratieachtergrond die ooit als immigrant naar Nederland gekomen zijn, gaan de veronderstellingen over het aandeel dat na een korte of lange verblijfsduur weer vertrekt. Voor de personen met een Nederlandse achtergrond en met een tweedegeneratie migratieachtergrond hebben de veronderstellingen betrekking op de jaarlijkse kans dat iemand gaat emigreren. In paragraaf 7 worden de prognoses voor de aantallen immigranten en emigranten per migratieachtergrond toegelicht en vergeleken met de prognose uit 2014.

Personen met een migratieachtergrond

Personen met een migratieachtergrond, dat wil zeggen inwoners van Nederland van wie minstens één ouder in het buitenland geboren is, worden door het CBS onderscheiden in personen van de eerste en tweede generatie. Personen van de eerste generatie zijn in het buitenland geboren, personen van de tweede generatie zijn in Nederland geboren. Daarnaast worden ze onderscheiden naar geboorteland. De migratieachtergrond wordt bij de eerste generatie bepaald door het geboorteland van de persoon, bij de tweede generatie door het land waar hun moeder geboren is of, als dat Nederland is, door het geboorteland van de vader.

In de prognose worden de geboortelanden onderverdeeld in de volgende gebieden:

1. EU27 (de lidstaten van de EU, exclusief Nederland)
2. Turkije
3. Overig Europa (Europese staten die geen EU-lid zijn, exclusief Turkije)
4. Marokko
5. Afrika (exclusief Marokko)
6. Suriname
7. Antillen (Voormalige Nederlandse Antillen en Aruba, inclusief Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, die de status van speciale Nederlandse gemeente hebben).
8. Latijns Amerika (exclusief Suriname en de Antillen)
9. Indonesië
10. Azië (exclusief Indonesië en Japan)
11. Overig buiten Europa (Verenigde Staten, Canada, Japan en Oceanië)

2. Immigratieveronderstellingen per motief

2.1 Data en definities

Immigranten

Tot de immigranten worden alleen personen gerekend die als inwoner in een Nederlandse gemeente staan ingeschreven. Wie korter dan vier maanden in Nederland verblijft, is niet verplicht om zich in te schrijven. Veel tijdelijke buitenlandse werknemers worden daarom niet bij de arbeidsmigranten geteld. Asielzoekers kunnen zich alleen inschrijven bij een gemeente als ze een verblijfstatus hebben of minimaal een half jaar gebruikmaken van een opvangvoorziening voor asielzoekers. Alleen na inschrijving worden ze gerekend tot de asielmigranten.

Migratie naar motief en naar reden

Informatie over migratiemotieven is gebaseerd op gegevens van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Van personen met de Nederlandse nationaliteit is geen migratiemotief bekend omdat zij zich niet hoeven te melden bij de IND. Het gaat om ongeveer 20 tot 25 procent van de immigranten. Ook ontbreekt van het overgrote deel van de EU-onderdanen en personen uit de EFTA-landen (IJsland, Liechtenstein, Noorwegen en Zwitserland) het migratiemotief omdat zij sinds mei 2006 geen verblijfsvergunning meer nodig hebben.

Het CBS publiceert sinds 2017 niet meer over het migratiemotief maar over de migratiereden. Voor niet-Nederlandse immigranten van buiten de EU/EFTA is dit hetzelfde als het migratiemotief. Aangezien voor immigranten uit EU/EFTA-landen geen migratiemotief bekend is, is de migratiereden voor immigranten uit EU/EFTA-landen afgeleid van gegevens uit het Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden. Dat is gebeurd door na te gaan of de immigranten binnen 120 dagen na aankomst zijn gaan werken, samenwonen of studeren.

De data over migratieredenen laat andere trends zien dan de data over migratiemotieven. Het kan bijvoorbeeld niet expliciet worden vastgesteld met welke intentie de immigrant naar Nederland kwam. Het aantal immigranten voor wie geen reden kan worden afgeleid is groot en neemt de laatste jaren toe. Deze data is daardoor minder bruikbaar voor het formuleren van prognoseveronderstellingen dan de gegevens over migratiemotief voor de andere migratieachtergronden. Om deze reden is besloten om bij het opstellen van de veronderstellingen voor de immigratie uit de EU geen onderscheid naar migratiemotief (of reden) te maken. Bij de niet-EU immigratie wordt dit onderscheid wel gemaakt.

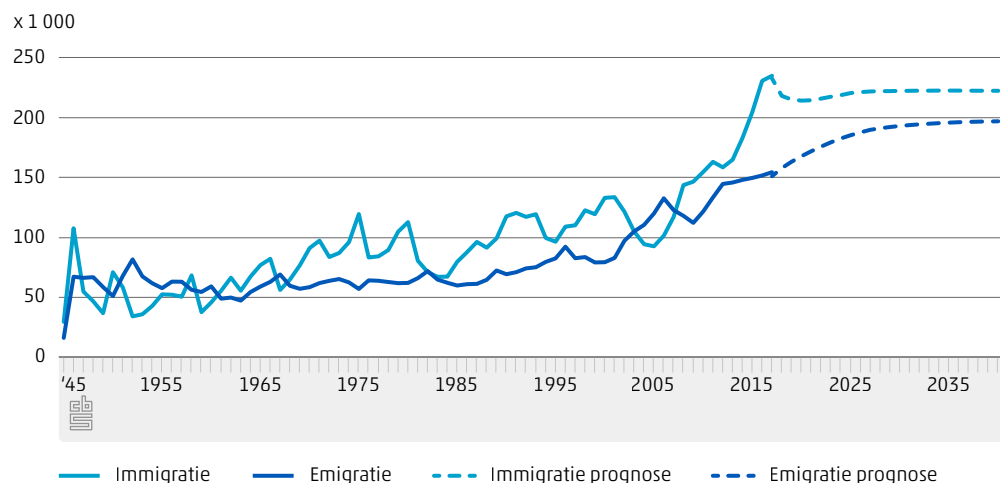
Ten tijde van het opstellen van de prognose waren data over immigratie naar motief beschikbaar voor de jaren 1999–2015. Voor de jaren 2016 en 2017 zijn ramingen gemaakt.

2.2 Historie

Dat het maken van prognoses van de internationale migratie een lastige zaak is blijkt als we de immigratie en emigratie sinds de Tweede Wereldoorlog bekijken (grafiek 2.2.1). Uiteenlopende politieke en economische gebeurtenissen zorgden voor grote golfbewegingen in de internationale migratie. De belangrijkste gebeurtenissen die grote invloed hadden op het aantal immigranten waren:

- De onafhankelijkheid van Indonesië in 1949.
- Het vertrek van Nederlanders in de jaren vijftig die hun heil zochten in landen als Australië, Canada en de Verenigde Staten.
- De immigratie uit de zogenoemde wervingslanden (Griekenland, Italië, Joegoslavië, Marokko, Portugal, Spanje, Tunesië en Turkije) in de jaren zestig en vroege jaren zeventig.
- Toenemende immigratie vanuit Suriname na de onafhankelijkheid in 1975.
- Gezinshereniging en gezinsvorming in de jaren tachtig, met name onder Turken en Marokkanen.
- Een stijging van het aantal asielzoekers sinds het midden van de jaren tachtig door o.a. het oorlogsgeweld in voormalig Joegoslavië en conflicten in o.a. Afghanistan, Irak en Somalië.
- Een dalende immigratie begin jaren negentig door strengere regels op het gebied van de toelating van asielzoekers, strengere eisen aan gezinsherenigers en gezinsvormers en economische factoren.
- Een toename van het aantal Europese immigranten door de uitbereiding van de EU in mei 2004 met tien Midden- en Centraal-Europese landen.

2.2.1 Immigratie en emigratie, waarneming en prognose 1945-2040

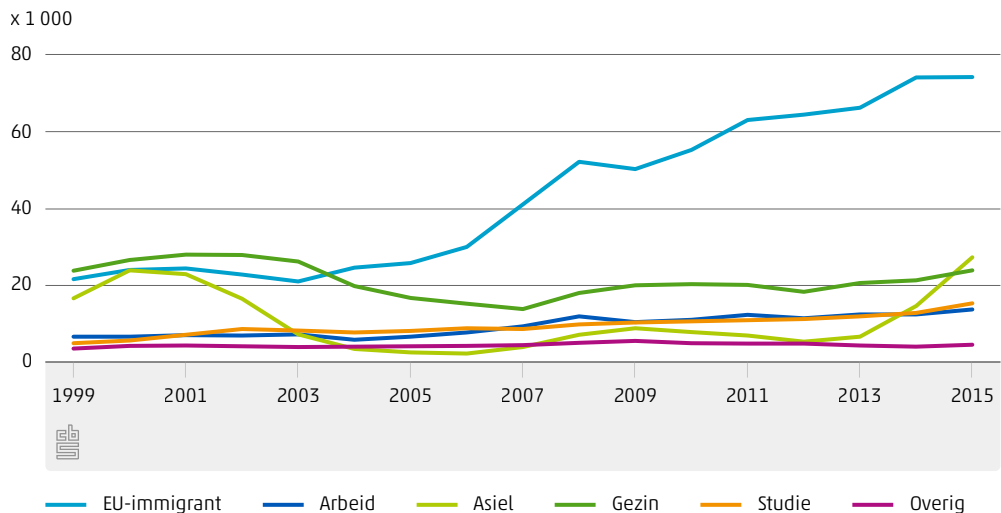

2.3 Recente ontwikkelingen

De samenstelling van de immigratiestromen is sinds de eeuwwisseling sterk veranderd (grafiek 2.3.1). De immigratie vanuit andere EU-lidstaten lag in 2015 50 duizend per jaar hoger dan in 2000, met name door extra immigratie uit nieuwe lidstaten.

Bij de niet-EU immigranten is doorgaans gezinsmigratie het belangrijkste motief. Sinds de eeuwwisseling is het belang van arbeid- en studiemigratie echter gestaag toegenomen. De asielmigratie was rond de eeuwwisseling het op een na belangrijkste motief voor immigratie. Daarna nam het aantal asielmigranten sterk af. In 2014 en 2015 is het aantal asielmigranten weer gestegen, vooral door een grotere toestroom uit Syrië. Inmiddels is het aantal nieuwe asielverzoeken sterk gedaald, maar de asielmigratie blijft op korte termijn nog hoog, vooral door nareizigers.

2.3.1 Immigratie van niet-Nederlanders naar migratiemotief

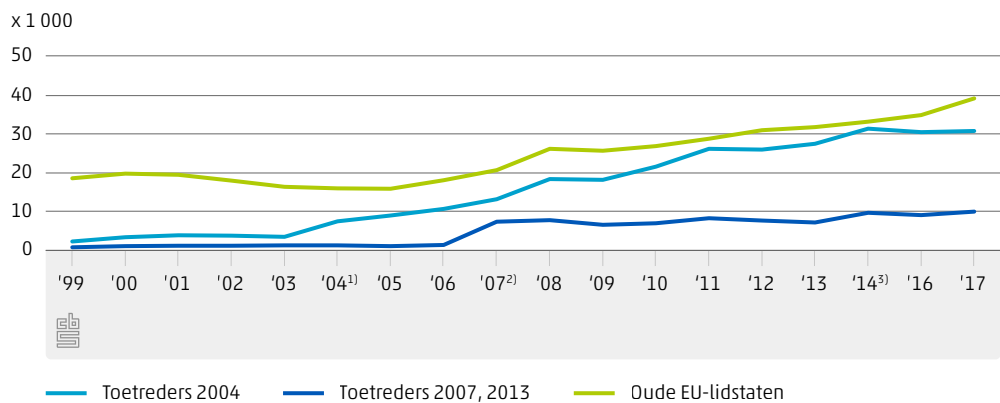

3. Immigratie van personen uit de EU

De EU-uitbreidingen sinds 2004 hebben ertoe bijgedragen dat de immigratie vanuit de nieuwe EU-lidstaten sterk is toegenomen. In 2004 traden Polen en negen andere lidstaten toe. Vanaf 2007 mochten alle burgers van deze lidstaten zonder werkvergunning in Nederland aan de slag. Begin 2007 traden Bulgarije en Roemenië toe. Zeven jaar later werd de Nederlandse arbeidsmarkt voor burgers uit deze landen opengesteld. De uitbreiding met Kroatië (2013) heeft nog niet geleid tot een immigrantenstroom. Ook vanuit de oude lidstaten is de immigratie de afgelopen jaren sterk toegenomen (grafiek 3.1).

De toegenomen immigratie uit de nieuwe lidstaten hangt waarschijnlijk vooral samen met beloningsverschillen tussen Nederland en die lidstaten. De immigranten komen hier om te werken, of reizen mee met een gezinslid dat hier komt werken. Het aantal in Nederland woonachtige werknemers uit de nieuwe lidstaten steeg tussen 2007 en 2015 met 64 duizend, bij een netto migratie over dezelfde periode van 118 duizend personen uit deze landen.

3.1 Immigratie van niet-Nederlanders geboren in andere EU-lidstaten

¹⁾ Toetreding 10 lidstaten w.o. Polen.

²⁾ Toetreding Bulgarije en Roemenië, arbeidsmarkt open voor toetreders 2004.

³⁾ Arbeidsmarkt open voor Bulgarije en Roemenië.

De toename van de immigratie uit de oude lidstaten heeft waarschijnlijk deels te maken met het beleid van Nederlandse instellingen voor hoger onderwijs om meer studenten in het buitenland te werven. Het aantal eerstejaarsstudenten in het hoger onderwijs uit een westers land steeg tussen 2006 en 2016 met 16 duizend. Het aandeel 18- tot 21-jarigen in de immigratiestroom uit de oude lidstaten steeg in deze periode van 11 procent naar 20 procent. Ook speelt de hoge werkloosheid in Zuid-Europa waarschijnlijk een rol. Het aantal immigranten uit Spanje, Portugal, Griekenland en Italië is sinds 2006 sterker gestegen dan uit de overige oude lidstaten. Het aantal in Nederland woonachtige werknemers uit deze landen nam tussen 2007 en 2015 met 12 duizend toe (bij een netto migratie van 28 duizend over deze periode).

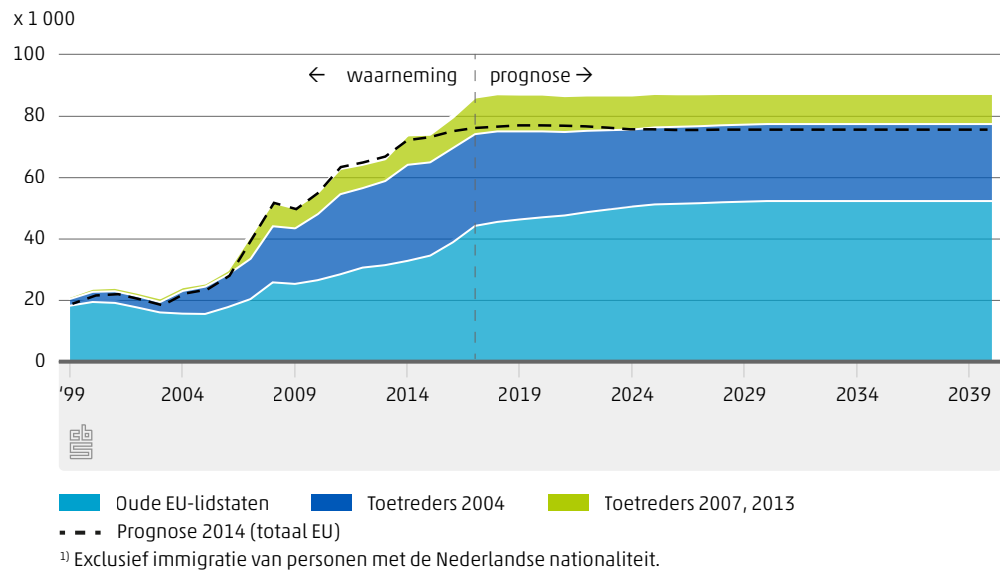
In de bevolkingsprognose van 2014 werd uitgegaan van een toename van de EU-immigratie van niet-Nederlanders van 71 duizend in 2014 naar 76 duizend in 2020, gevolgd door een daling naar een stabiel niveau van 74 duizend per jaar vanaf 2025. In 2016 lag de immigratie van niet-Nederlanders uit de EU echter al op 80 duizend (grafiek 3.2).

Zoals blijkt uit de ontwikkelingen sinds 2004 kunnen veranderingen in de samenstelling van de Europese Unie veel invloed hebben op de migratiestromen. Het toekomstperspectief waarop de prognose is gebaseerd, is wat dat betreft veranderd. Voor de nieuwe prognose moet ervan uitgegaan worden dat een grote lidstaat, het Verenigd Koninkrijk, uittreedt.

Per jaar vestigen ongeveer 4 duizend in Nederland geboren personen zich in het Verenigd Koninkrijk, 5 duizend in het Verenigd Koninkrijk geboren personen vestigen zich in Nederland. Omdat dit relatief kleine stromen zijn en de Brexit de mobiliteit waarschijnlijk zal verlagen, zal er in absolute aantallen geen groot effect van de Brexit op deze migratiestromen zijn. Daarnaast leidt de Brexit mogelijk wel tot grote veranderingen in de migratiestromen vanuit de zuidoostelijke naar de noordwestelijke lidstaten, als migranten die anders naar het Verenigd Koninkrijk zouden zijn gegaan een andere bestemming kiezen. Nederland is binnen deze stromen slechts een kleine bestemming. Alleen in

3.2 EU-immigratie¹⁾

het scenario waarin de immigratiestroom van de zuidoostelijke EU naar het Verenigd Koninkrijk sterk beperkt wordt, de grote meerderheid van de migranten die daardoor niet naar het Verenigd Koninkrijk gaan naar een andere bestemming emigreren en een hoog aandeel daarvan naar Nederland gaat, zou het effect tot 2060 op rond de 10 duizend extra immigranten per jaar komen. Er zijn echter ook scenario's mogelijk waarin het vrij verkeer van personen tussen de EU en de Verenigd Koninkrijk in de praktijk weinig beperkt wordt. Voor de prognose wordt tot 2060 uitgegaan van een klein netto effect van 2 duizend extra EU-immigranten per jaar naar Nederland als gevolg van Brexit.

In de prognose van 2014 was nog verondersteld dat de stijgende trend in de arbeidsmigratie en in de studiemigratie snel werd afgezwakt. Dat klopte niet met de waargenomen ontwikkelingen. In de nieuwe prognose wordt de stijgende trend in de EU-immigratie daarom langer doorgetrokken, tot 2028. Dat levert 11 duizend extra immigranten op, voornamelijk uit de oude EU-lidstaten.

Daarnaast was verondersteld dat de EU-uitbreidingen niet meer tot extra groei van de immigratie zouden leiden en dat vanaf 2015 deze groei zou afnemen. Deze aanname klopte voor een deel wel met de recente ontwikkelingen: ondanks de aantrekkende conjunctuur is de immigratie uit de nieuwe lidstaten recent niet verder toegenomen. Net als voor de vorige prognose wordt aangenomen dat het effect van de uitbreiding voor een kwart weer verdwijnt, door vergrijzing in de nieuwe lidstaten en doordat de economieën van de nieuwe lidstaten gaan groeien. Die aanname geeft op termijn 8 duizend minder immigranten uit deze lidstaten.

De Nederlandse economie bevindt zich in 2017 in een hoogconjunctuur. Het aantal vacatures ligt boven de trendmatige ontwikkeling, wat zich vertaalt in jaarlijks 3 duizend extra immigranten.

Alles bij elkaar geeft dit het beeld dat de immigratie vanuit de EU volgens de veronderstellingen tot 2060 jaarlijks iets boven het huidige niveau zal liggen. De immigratie uit de oude lidstaten stijgt nog een aantal jaren door, die uit de nieuwe lidstaten gaat dalen (grafiek 3.2).

4. Immigratie van niet-EU personen

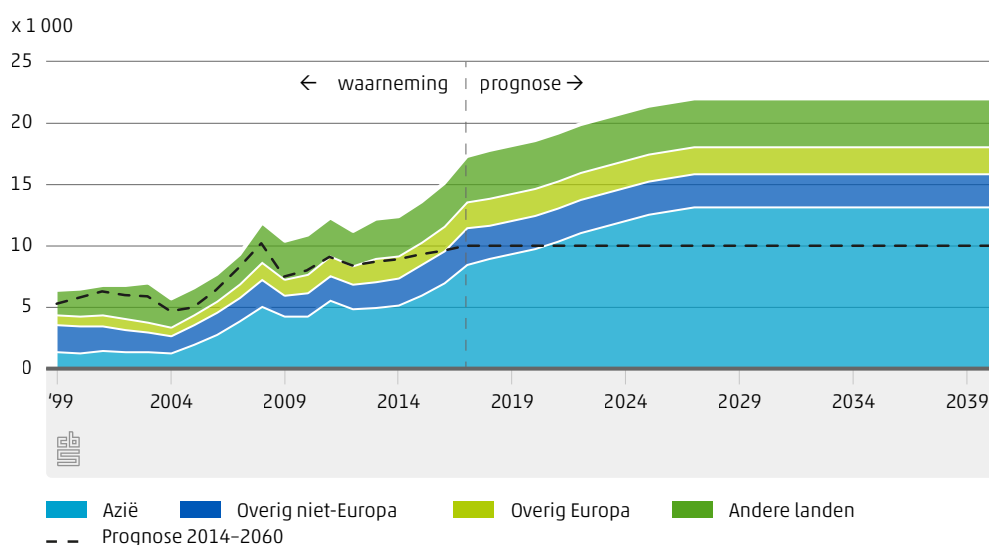
Iedereen die in Nederland wil komen wonen en niet de Nederlandse nationaliteit bezit, moet zich melden bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Van personen van buiten de EU wordt bij de verblijfsaanvraag het motief van immigratie naar Nederland gevraagd. Het CBS leidt hieruit het migratiemotief af. Migratiemotieven kunnen zijn: arbeid, gezin, asiel, studie en overig. Voor ieder motief worden veronderstellingen opgesteld.

4.1 Migratiemotief arbeid

Het aantal nieuw binnenkomende arbeidsmigranten uit niet-EU-landen liep op van bijna 7 duizend in 1999 tot bijna 14 duizend in 2015. Voor 2016 wordt het aantal arbeidsmigranten geraamd op 15 duizend. Het aantal arbeidsmigranten uit Azië is sterk toegenomen, met name tussen 2004 en 2008, tot 6 duizend in 2015. Uit Latijns-Amerika en Overig Europa nam het aantal arbeidsmigranten ook toe. Uit elk van de regio's kwamen bijna 2 duizend migranten in 2015. De arbeidsmigratie uit andere regio's is de afgelopen jaren niet structureel toe- of afgenomen (grafiek 4.1.1).

Bij het opstellen van de veronderstellingen voor arbeidsmigratie van buiten de EU wordt gebruik gemaakt van een model dat de arbeidsmigratie relateert aan de vraag naar arbeid in Nederland (Van Duin et al., 2013). Voor de arbeidsmigratie van buiten de EU wordt vanaf 2007 een significant stijgende trend gevonden. Deze trend wordt naar de toekomst doorgetrokken, maar afgevlakt tot een constant niveau vanaf 2028. De stijgende trend voor de arbeidsmigratie van buiten de EU wordt toegepast op de migratieachtergrond Azië. Voor de andere migratieachtergronden wordt het aandeel in de arbeidsmigratie van de afgelopen vijf jaar vastgehouden in de toekomst.

4.1.1 Niet-EU arbeidsmigranten

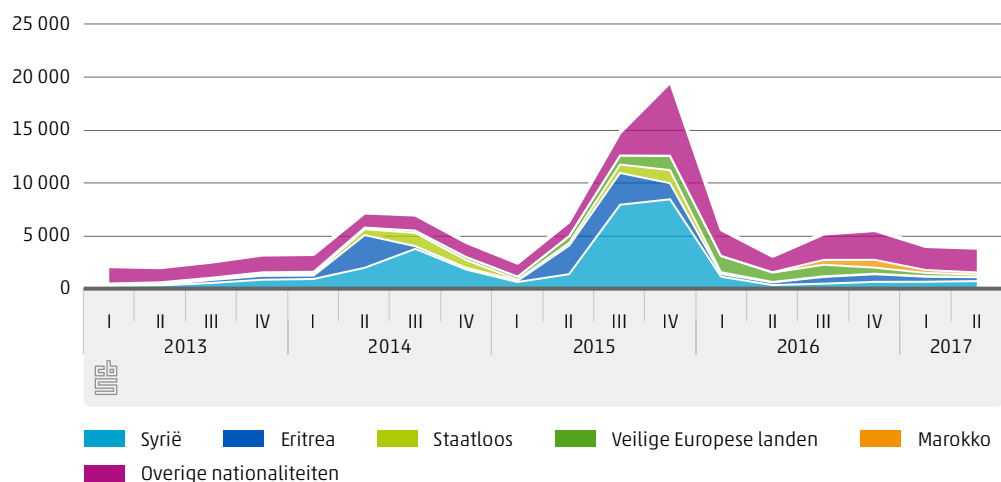
Voor de lange termijn wordt aangenomen dat de factoren die de arbeidsmigratie bevorderen en beperken elkaar over meerdere jaren in balans houden. Er wordt aangenomen dat de arbeidsmigratie van buiten de EU naar Nederland tot 2060 tot een structureel aantal van 22 duizend per jaar zal toenemen.

Deze veronderstellingen liggen 12 duizend per jaar hoger dan volgens de prognose van 2014. In de data die voor die prognose werd gebruikt, was geen doorgaande stijging zichtbaar na 2007. Daarom werd alleen een beperkte toename van de immigratie onder invloed van de aantrekkende conjunctuur voorzien.

4.2 Migratiemotief asiel

De omvang van de asielmigratie hangt vooral samen met internationale conflicten en kan daardoor van periode op periode sterk schommelen. De afgelopen jaren zorgde vooral het conflict in Syrië voor een toenemende stroom van asielzoekers richting Europa. In Nederland steeg het aantal (eerste) asielverzoeken van 10 duizend in 2012 naar 40 duizend in 2015 (grafiek 4.2.1). Begin 2016 was er een scherpe afname, met name van het aantal Syrische asielzoekers.

4.2.1 Eerste asielverzoeken in Nederland

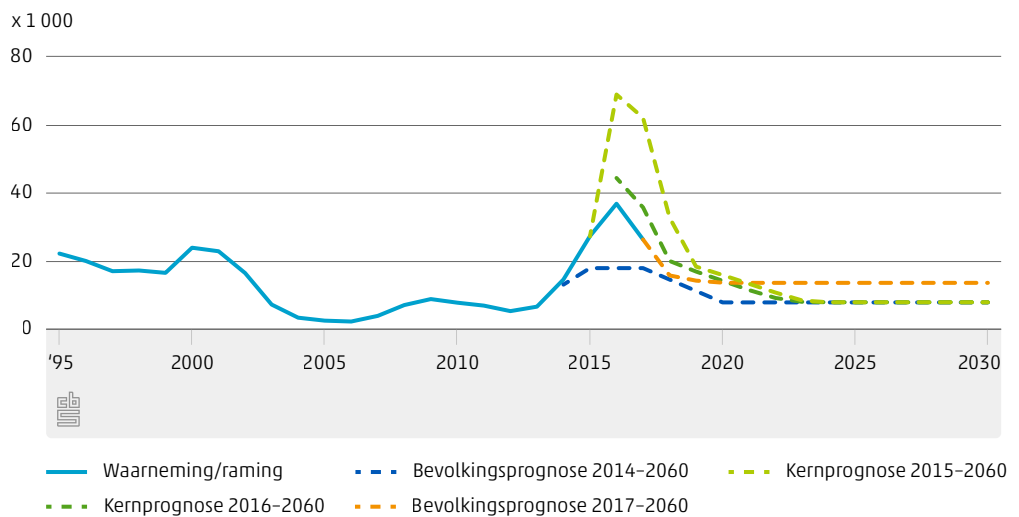

Niet alle asielzoekers worden immigranten. Van immigratie is pas sprake als een asielzoeker in een Nederlandse gemeente wordt ingeschreven. Dat mag pas als een verblijfsvergunning is toegekend, of als de asielzoekers minimaal een half jaar gebruik heeft gemaakt van de opvangvoorzieningen. Als een verblijfsvergunning is verstrekt, mag de asielzoeker daarna een aanvraag indienen om familieleden op grond van dezelfde verblijfsvergunning naar Nederland te laten komen. Ook deze nareizigers worden tot de asielmigranten gerekend. Eén toegekend verzoek kan dus tot meerdere migranten leiden. Door de doorlooptijd van de verschillende procedures liep de toename van het aantal asielmigranten achter bij die van de asielverzoeken. Het aantal asielmigranten steeg van 7 duizend in 2011 tot naar schatting 37 duizend in 2016. Volgens de raming ten tijde van de prognose ligt het aantal in 2017 rond de 26 duizend. Een toenemend deel van de nieuwe asielmigranten zijn nareizigers.

Veronderstellingen van de vorige prognoses

De bevolkingsprognose van 2014 ging ervan uit dat in 2015 de asielmigratie even veel zou stijgen als in het voorgaande jaar, om daarna af te vlakken. Het aantal asielmigranten in 2016 is met bijna 20 duizend onderschat (grafiek 4.2.2). Bij de tussentijdse bijstellingen in de Kernprognose van 2015 werd aangenomen dat het aantal asielverzoeken pas vanaf 2017 aanmerkelijk zou gaan dalen, wat tot een sterke overschatting van de asielmigratie in 2016 en 2017 leidde (Van Duin et al., 2015). In de Kernprognose van 2016 was de daling van de asielverzoeken verwerkt en werd ook meegenomen dat de verwerkingstijd van verzoeken voor een nareisvergunning inmiddels was opgelopen en dat er zich meer 'kansloze' asielzoekers onder de instroom bevonden (Stoeldraijer et al., 2016). Beide Kernprognoses sloten voor de veronderstelde langetermijnwaarde voor de asielmigratie aan bij de bevolkingsprognose van 2014. Deze was bepaald op basis van het aantal asielverzoeken per duizend inwoners dat in Noordwest-Europa werd ingediend in de jaren 2002–2013.

4.2.2 Asielmigranten

Veronderstellingen Bevolkingsprognose 2017-2060

De vooruitzichten voor de instroom van asielzoekers de komende jaren zijn onzeker. Het aantal personen dat in Griekenland en Italië aankomt, deels vluchtelingen, deels migranten die om andere redenen komen, is sinds 2015 sterk gedaald. Toch zijn er nog altijd miljoenen vluchtelingen in Syrië en naburige landen waarvan een deel naar Europa zou kunnen komen. Ook bestaat de mogelijkheid dat oplaaiende conflicten in bijvoorbeeld Irak en Afghanistan tot nieuwe vluchtelingenstromen leiden.

Voor de langetermijnveronderstellingen wordt in de prognose niet gekeken naar de ontwikkelingen in Nederland, maar naar die in Noordwest-Europa. In deze regio is sprake van een 'waterbedeffect': neemt de instroom van asielzoekers in het ene land af, dan neemt de instroom in een ander land toe, en andersom (Jennissen, 2011). In 1993 en 1994 bijvoorbeeld nam in Nederland het aantal ingediende asielverzoeken sterk toe nadat Duitsland de wetgeving had aangescherpt. De Vreemdelingenwet van 2001 bracht een aanscherping van het asielbeleid, met onder meer een versnelde procedure. In de jaren daarna, tot 2013, schommelde het aantal asielverzoeken voor Nederland rond het gemiddelde van de andere Noordwest-Europese landen. Bij de recente instroom van

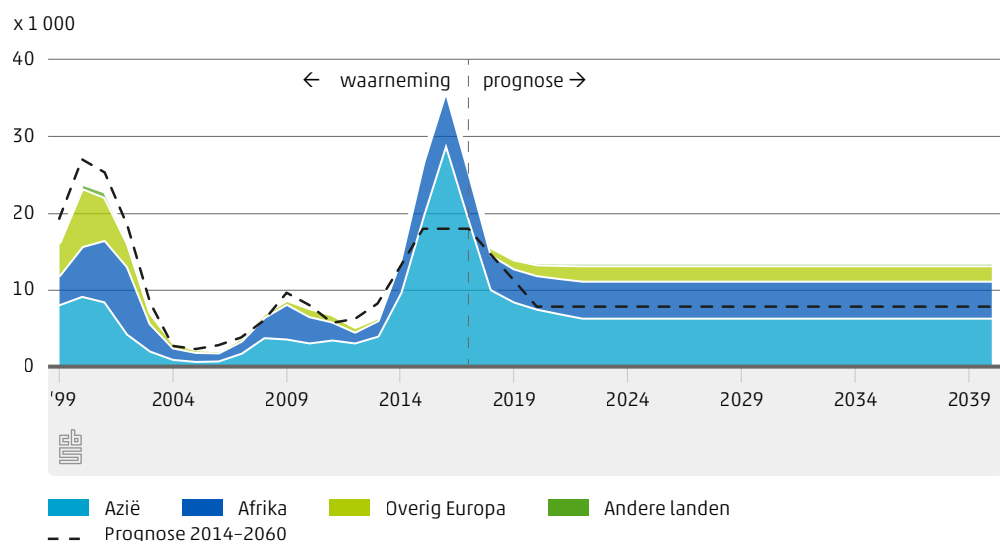
vluchtelingen bleef de instroom in Nederland duidelijk achter bij het gemiddelde van de regio. Met name naar Oostenrijk, Zweden en Duitsland kwamen relatief veel meer asielzoekers. In de jaren 2014–2016 lag het aantal verzoeken per inwoner in Nederland 40 procent lager dan in de rest van Noordwest-Europa.

In de periode 1999–2016 werden in Nederland jaarlijks gemiddeld 15 duizend eerste asielverzoeken ingediend. Wanneer asielverzoeken evenredig naar inwonertal over de West-Europese staten waren verdeeld, dan zouden dat er gemiddeld 18 duizend per jaar zijn geweest. Dit tweede getal is waarschijnlijk robuuster omdat tijdelijke waterbedeften eruit zijn gefilterd. Het wordt daarom als richtcijfer voor de langere termijn genomen. Het waterbedgecorrigeerde cijfer voor de eerste asielverzoeken in Nederland ligt in 2016 nog hoog, maar dat wordt volledig veroorzaakt door een hoog aantal eerste verzoeken in Duitsland. In alle andere Noordwest-Europese landen daalt het aantal eerste asielverzoeken al sterk. Voor de prognose 2016 wordt vanaf 2018 uitgegaan van 18 duizend eerste asielverzoeken per jaar voor het gecorrigeerde cijfer. Vanaf 2020 wordt aangenomen dat het aantal eerste verzoeken voor Nederland overeenkomt met dat gecorrigeerde cijfer.

Voor de langere termijn wordt ervan uitgegaan dat de helft van de eerste asielverzoeken uiteindelijk, eventueel na een volgend verzoek, wordt toegekend. Per verzoek wordt uitgegaan van 0,53 nareizigers. Dit sluit aan bij de waarnemingen voor nareis en toekenningen sinds 2013 van ruim driekwart asielmigranten per eerste asielverzoek, en spoort met de verhouding in de jaren 1999–2015. Vanaf 2022 geven deze aannamen een veronderstelde asielmigratie van 14 duizend per jaar (grafiek 4.2.2). Dat is 6 duizend per jaar hoger dan volgens de prognose van 2014, waarin de situatie in de periode 2002–2013 als uitgangspunt was genomen.

De verdeling van de asielmigratie naar migratieachtergrond hangt sterk af van de gebieden in de wereld waar op dat moment conflicten zijn. Om een stabiel beeld te krijgen, wordt voor de lange termijn uitgegaan van de gemiddelde verdeling over de gehele waarneemperiode (1995–2015). Volgens die verdeling komt 47 procent van de asielmigratie uit Azië, 36 procent uit Afrika, 15 procent uit Overig Europa en 2 procent uit de rest van de wereld. Voor de eerstkomende jaren ligt het aandeel van Azië in de asielinstroom naar verwachting nog hoger, met name door nareizigers van Syrische asielmigranten (grafiek 4.2.3).

4.2.3 Niet-EU asielmigranten

4.3 Migratiemotief gezin

De gezinsmigratie steeg van 14 duizend (2007) tot bijna 24 duizend in 2015. Voor 2016 is het aantal gezinsmigranten op 28 duizend geraamd.

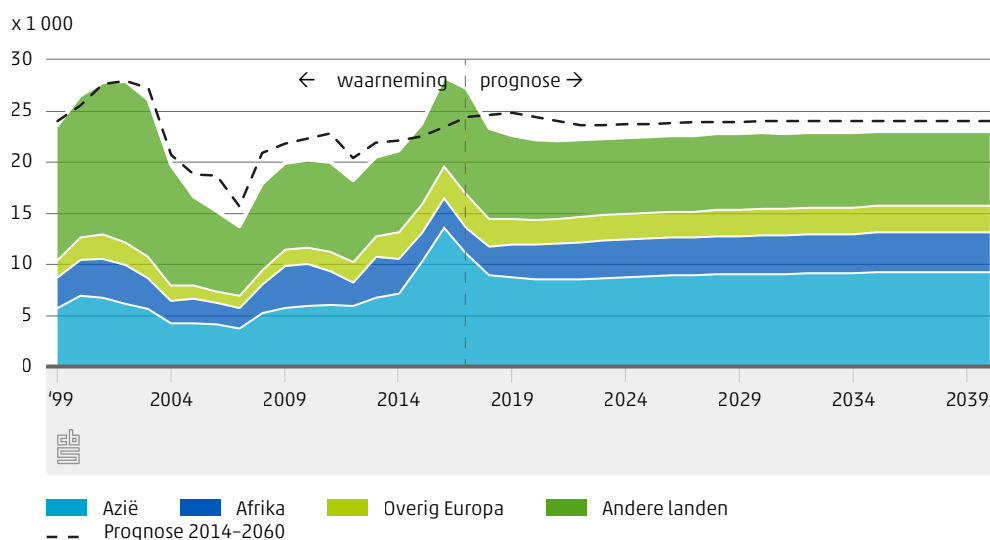
Bij gezinsmigratie gaat het om mensen die meereizen met een gezinslid met een ander migratiemotief (met uitzondering van nareizende gezinsleden van asielmigranten: die worden als asielmigranten geregistreerd), en om migranten die naar Nederland komen om een gezin te vormen of te herenigen met een partner die hier al woont. Het aantal gezinsmigranten hangt daardoor samen met de instroom van migranten met andere motieven en met de omvang en samenstelling van de bevolking in de gezinsvormende leeftijden. De veronderstellingen voor de gezinsmigratie worden afgeleid met een rekenmodel dat op deze samenhang gebaseerd is.

Het model voor gezinsmigratie wordt twintig jaar vooruitgerekend, waarna voor de resterende prognosejaren de waarden constant worden gehouden. Om bij de recente waarnemingen aan te sluiten, wordt als startwaarde voor de prognose van de gezinsmigratie de laatste waarneming genomen. Het verschil tussen de modelwaarde en de waargenomen waarde in het laatste waarnemingsjaar wordt vervolgens voor elk opvolgend prognosejaar gehalveerd.

Voor de korte termijn wordt een daling van de gezinsmigratie verwacht. Op de lange termijn worden bijna 23 duizend gezinsmigranten per jaar voorzien, duizend lager dan volgens de prognose van 2014.

De langetermijntrend voor de gezinsmigratie is vergelijkbaar met de huidige prognose. Op de korte termijn wordt na de piek in 2016 een kleine daling voorzien. Dit is het gevolg van het sterkere verband met de asielmigratie: ook al worden nareizende gezinsleden als asielmigranten geregistreerd, er is ook een duidelijke stijging te zien van gezinsmigranten uit gebieden met een hoge asielmigratie.

4.3.1 Niet-EU gezinsmigranten

4.4 Migratiemotief studie

Het aantal immigranten dat zich in Nederland vestigt om een studie te volgen vertoont een stijgende lijn. Dat heeft te maken met de internationalisering van het Nederlandse

onderwijs. Vooral uit Azië en Latijns-Amerika komen steeds meer studiemigranten. In 2015 kwamen er ruim 15 duizend studiemigranten vanuit niet-EU-landen naar Nederland, bijna 3 duizend meer dan in 2014. Voor 2016 wordt het aantal studiemigranten op ruim 16 duizend geraamd.

Ten tijde van het opstellen van de prognose was er geen informatie die erop wees dat de trend van verdere internationalisering van het onderwijs en werving van buitenlandse studenten op korte termijn zal stoppen. Eén van de mogelijke gevolgen van de Brexit is dat de Nederlandse universiteiten aantrekkelijker worden voor buitenlandse studenten, als studeren aan Britse onderwijsinstellingen beperkt wordt. De stijgende lijn in de studiemigratie is daarom in de prognose nog een aantal jaren doorgetrokken. Vanaf 2028 wordt een constant niveau aangehouden van iets meer dan 20 duizend studiemigranten per jaar, 7 duizend meer dan volgens de prognose van 2014.

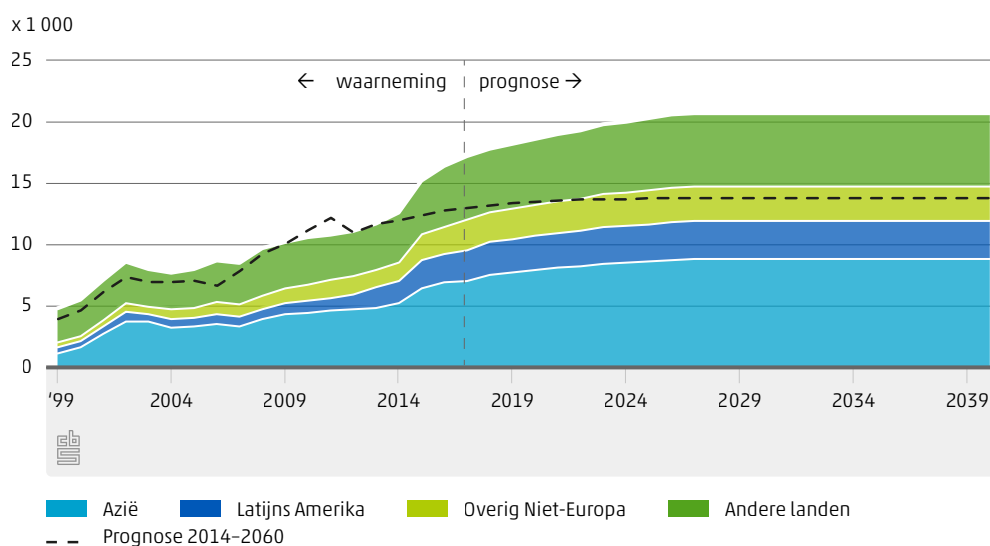
In de vorige prognose (Van Duin et al, 2015) werd een beperkte verdere stijging van het aantal studiemigranten verondersteld. De scherpe toename in 2015 en 2016 werd niet voorzien.

4.5 Migratiemotief overig

De samenstelling van de stroom immigranten uit niet-EU-landen met andere motieven dan asiel, arbeid, studie of gezin is zeer divers en bestaat onder andere uit au pairs (Filippijnen, Zuid-Afrika), stagiairs (voormalige Sovjet-Unie, India, Brazilië) en adoptiekinderen (China, Latijns-Amerika). De migratie met het motief overig kende een stijging tot 2009, waarna een daling inzette. In 2015 nam het aantal overige migranten weer iets toe tot ruim 4 duizend. Voor 2016 wordt het aantal overige migranten op 5 duizend geraamd.

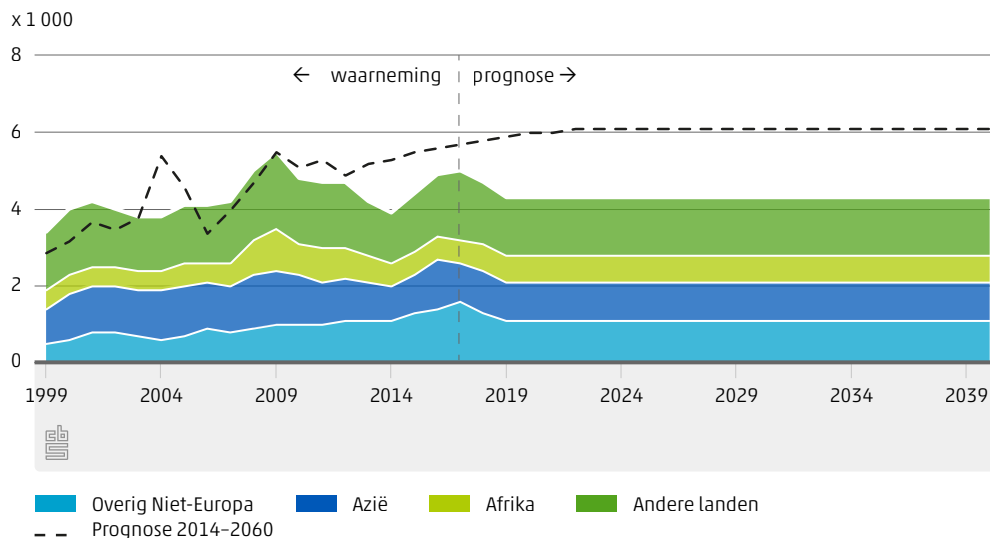
Omdat er geen duidelijke trend in de overige migratie was, wordt voor de toekomst het gemiddelde over de afgelopen vijf jaar (2012–2016) aangehouden. Dit komt neer op 4 duizend immigranten per jaar, ongeveer evenveel als het aantal overige migranten dat in 2015 naar Nederland kwam. Daarnaast worden de aandelen naar migratieachtergrond van de afgelopen vijf jaar aangehouden.

4.4.1 Niet-EU studiemigranten

De veronderstellingen voor de immigratie van deze groep overige migranten ligt 2 duizend lager dan volgens de prognose van 2014. Dit verschil is een gevolg van de verschillen in de tijdreeks voor immigratie naar motief waarop de veronderstellingen voor de nieuwe en oude prognose zijn gebaseerd.

4.5.1 Niet-EU migranten met overige motieven

5. Immigratie van Nederlandse staatsburgers

Van Nederlandse staatsburgers die immigreren worden geen migratiemotieven geregistreerd. Merendeels betreft het terugkerende emigranten. Dit geldt zowel voor in Nederland geboren burgers als voor genaturaliseerde buitenlanders, maar niet noodzakelijkerwijs voor inwoners van de voormalige Nederlandse Antillen (die de Nederlandse nationaliteit krijgen bij hun geboorte).

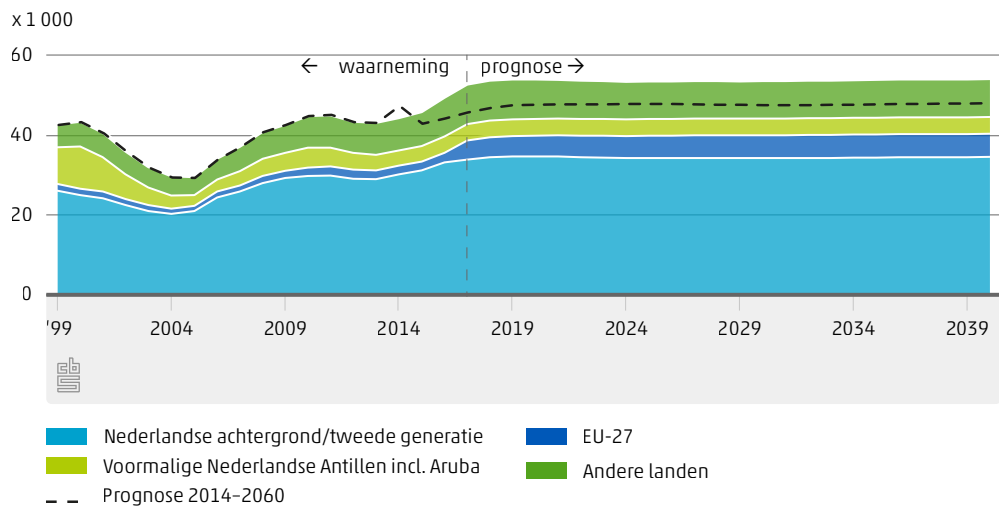
Van de in Nederland geboren emigranten keert ongeveer 60 procent weer terug (Nicolaas, 2004). Op basis hiervan wordt voor de prognose het aantal in Nederland geboren immigranten geschat uit het aantal emigranten in het verleden. Voor de niet-Antilliaanse personen met een eerste generatie migratieachtergrond en de Nederlandse nationaliteit wordt een vergelijkbare aanpak gebruikt. Die schatting is gebaseerd op de verhouding tussen het aantal immigranten van deze groep en het aantal emigranten van de eerste generatie met dezelfde migratieachtergrond, ongeacht nationaliteit. Op basis van het aantal emigranten naar migratieachtergrond wordt hiermee de immigratie van Nederlandse burgers naar migratieachtergrond geschat.

De immigratie van personen die zijn geboren in de voormalige Antillen fluctueert sterk, zonder een langdurig stijgende of dalende trend. Sinds de eeuwwisseling gaat het gemiddeld om ruim 4 duizend immigranten per jaar. Dit aantal is ook als structureel niveau voor de toekomst verondersteld.

De prognose voorziet een stijging naar 55 duizend immigranten met de Nederlandse nationaliteit per jaar in 2060. Dit is 7 duizend hoger dan in de prognose van 2014 werd voorzien. Dit is een gevolg van de sterkere groei van het aantal inwoners met een migratieachtergrond in de nieuwe prognose. Er wordt meer immigratie voorzien van mensen met een tweedegeneratie migratieachtergrond en van in het buitenland geboren staatsburgers.

5.1 Immigratie van Nederlandse staatsburgers¹⁾

¹⁾ Inclusief personen met een Nederlandse of een tweede generatie migratieachtergrond met een buitenlandse nationaliteit.

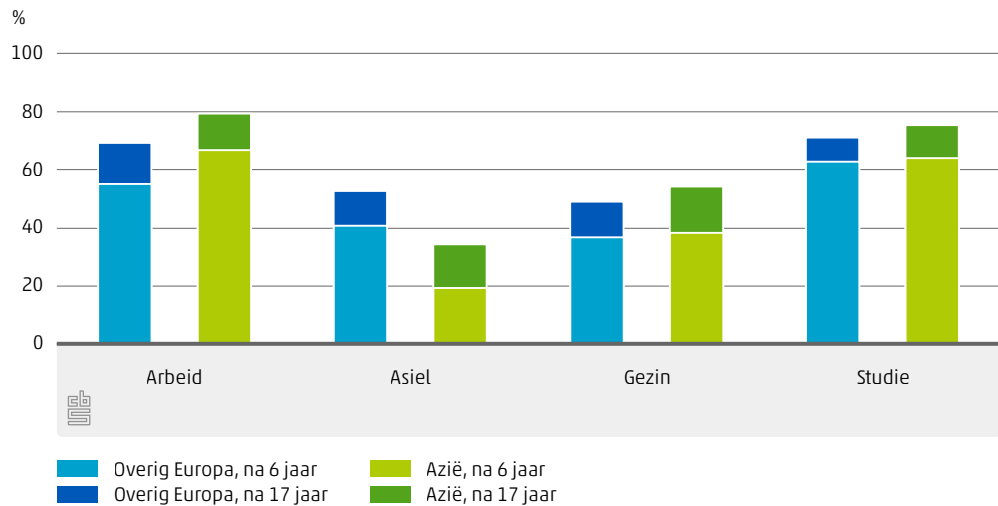
6. Veronderstellingen emigratie

6.1 Emigratie van personen met een eerste generatie migratieachtergrond

De emigratie van personen met een eerste generatie migratieachtergrond wordt gemodelleerd aan de hand van veronderstellingen over vertrekpercentages per migratieachtergrond (De Jong en Nicolaas, 2005). Het vertrekpercentage is het aandeel immigranten dat uiteindelijk weer emigreert. Vaak gaat het dan om terugkeer naar het geboorteland, maar het kan ook gaan om asielmigranten die naar andere EU-landen vertrekken. Voor de nieuwe prognose is de methode uitgebreid. Voor elke migratieachtergrond is geschat hoe de vertrekpercentages van migranten samenhangen met hun immigratiemotief toen ze naar Nederland kwamen. Door dit te combineren met de veronderstellingen over de migratiemotieven van toekomstige immigranten worden vertrekpercentages voor deze migranten geschat. In de prognose van 2014 werd alleen gekeken naar verwachte veranderingen in het aandeel arbeids- en studiemigranten per geboorteland en waren de schattingen gebaseerd op cijfers over immigratiecohort 1999. In de nieuwe aanpak wordt naar alle migratiemotieven gekeken en zijn de schattingen gebaseerd op data over de immigratiecohorten in de periode 1999-2015.

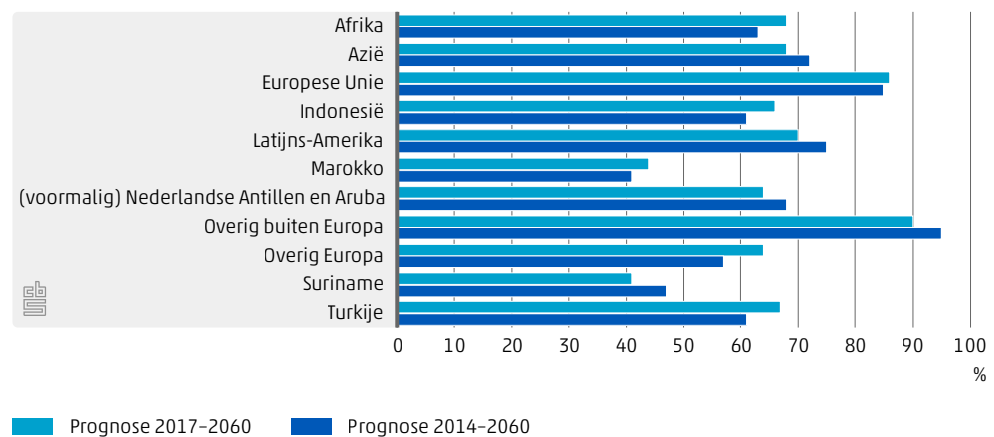
Grafiek 6.1.1 toont als voorbeeld de vertrekpercentages voor immigranten met geboorteland Azië en Overig Europa. Het vertrekpercentage van immigranten hangt sterk samen met hun migratiemotief. Het vertrekpercentage voor studie- en arbeidsmigranten ligt aanmerkelijk hoger dan voor asiel- en gezinsmigranten. Arbeidsmigranten uit Europese niet-EU-landen (exclusief Turkije) blijven vaker permanent in Nederland dan arbeidsmigranten uit Azië (exclusief Japan en Indonesië). Voor asielmigranten uit deze twee regio's geldt het omgekeerde.

6.1.1 Vertrekpercentage voor immigranten met geboorteland Azië en overig Europa, immigratiecohorten 1999-2015

Van de in het buitenland geboren immigranten die in 1995 naar Nederland kwamen was 20 procent binnen twee jaar weer vertrokken, van de immigranten uit 2010 was dat bijna 40 procent. Recent is het vertrekpercentage voor immigranten uit de EU nog iets verder gestegen. Van immigranten van buiten de EU daalde het vertrekpercentage, veroorzaakt door het stijgende aandeel asielmigranten. Doordat de prognose uitgaat van een lager aandeel asiel in de toekomstige immigratiecohorten, worden daarvoor iets hogere vertrekpercentages verwacht.

6.1.2 Verondersteld vertrekpercentage van migranten naar geboorteland of -regio

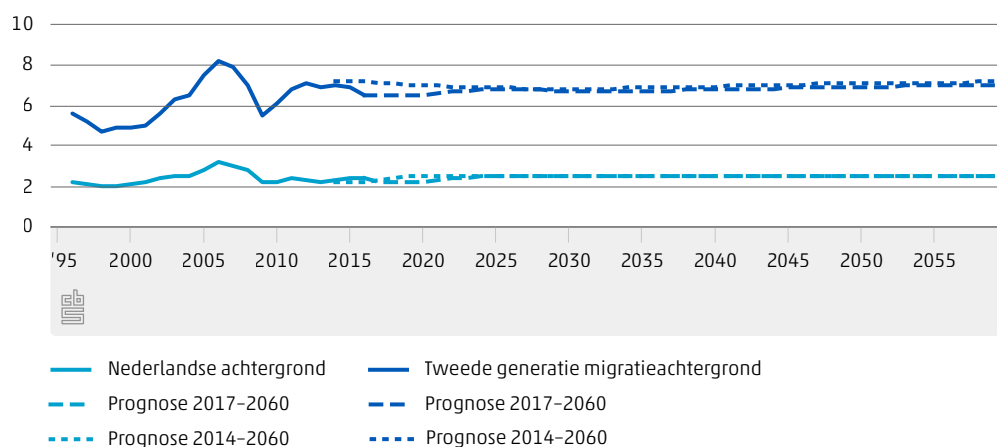
Ten opzichte van de laatste bevolkingsprognose zijn er beperkte bijstellingen in de veronderstelde vertrekpercentages (grafiek 6.1.2). Voor westerse immigranten van buiten Europa wordt het hoogste vertrekpercentage aangenomen (90 procent), voor immigranten uit Marokko het laagste percentage (44 procent).

6.2 Emigratie van personen met een Nederlandse achtergrond en personen met een tweede generatie migratieachtergrond

Sinds de prognose van 2006 wordt voor de langetermijnveronderstellingen van de emigratiekansen van personen met een Nederlandse achtergrond uitgegaan van een doelcurve die gebaseerd is op de emigratiekansen uit de periode 2002–2003, waarbij een iets verhoogde emigratiekans verondersteld is voor 65- tot 70-jarigen (Nicolaas, 2007). Omdat deze curve nog steeds goed aansluit bij het langjarige gemiddelde van de emigratiekansen zijn de veronderstellingen gehandhaafd. Volgens deze aanname zal de emigratiegeneigdheid van personen met een Nederlandse achtergrond de komende jaren iets stijgen en op termijn rond het gemiddelde niveau van de afgelopen twintig jaar liggen. Het verloop van de emigratiekansen van personen met een tweede generatie migratieachtergrond laat zowel een verband zien met die van personen met een Nederlandse achtergrond, als met die van personen van de eerste generatie met dezelfde migratieachtergrond. In de prognose wordt bij de jongeren met een tweede generatie migratieachtergrond aangenomen dat de emigratiecijfers meebewegen met het verloop van de eerste generatie, terwijl op de volwassen leeftijden steeds meer wordt aangesloten bij de veronderstelde ontwikkelingen voor de personen met een Nederlandse achtergrond. De bijstellingen in de veronderstellingen voor de vertrekpercentages van personen met een eerste generatie migratieachtergrond leiden daardoor in de nieuwe prognose ook tot veranderingen in het emigratiecijfer van personen met een tweede generatie migratieachtergrond. Voor de korte termijn wordt een iets lager emigratiecijfer voor personen uit de tweede generatie verwacht dan volgens de prognose van 2014. Voor de lange termijn zijn de verschillen klein.

6.2.1 Emigratiecijfer¹⁾ naar migratieachtergrond

emigranten per 1 000 inwoners

¹⁾ Gestandaardiseerd naar leeftijds- en geslachtsverdeling van de Nederlandse bevolking in 2017.

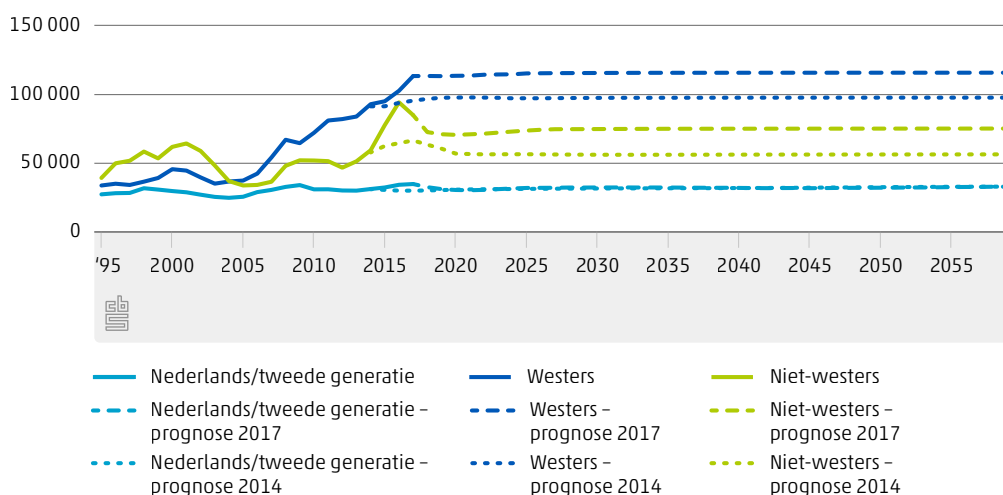
7. Buitenlandse migratie naar migratieachtergrond

7.1 Immigratie

Het aantal immigranten voor 2017 wordt geraamd op 233 duizend. Dit is net iets meer dan het aantal immigranten in 2016. De komende drie jaar wordt een daling van het aantal immigranten verwacht tot 214 duizend in 2020, met name onder immigranten met een niet-westerse migratieachtergrond. Daarna wordt verondersteld dat het aantal immigranten weer iets stijgt.

Vanaf 2030 worden er gemiddeld 223 duizend immigranten per jaar verondersteld. In de vorige prognose was dit nog 186 duizend. Er worden meer immigranten met een eerste generatie migratieachtergrond (zowel met een westerse als niet-westerse achtergrond) verwacht vergeleken met de vorige prognose.

7.1.1 Immigratie naar migratieachtergrond

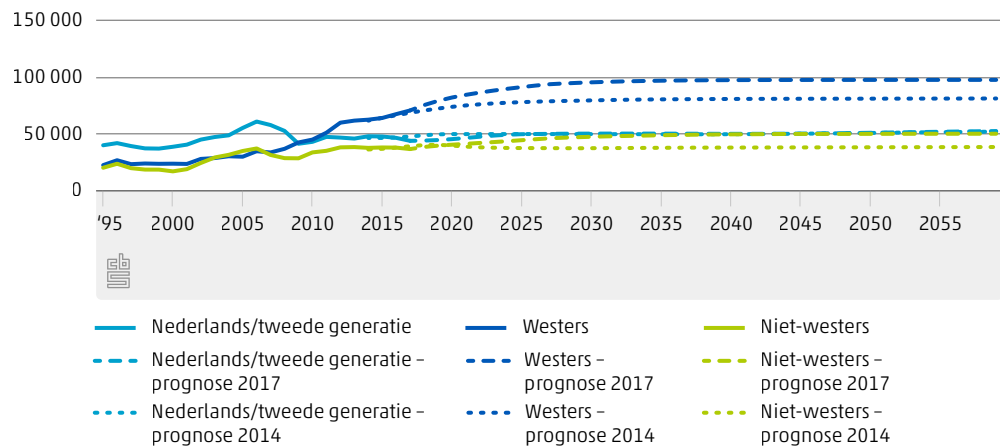
7.2 Emigratie

Het aantal emigranten zal volgens de prognose gaan oplopen van 151 duizend in 2017 naar 200 duizend in 2060. De hogere emigratie van personen met een eerste generatie migratieachtergrond ten opzichte van de vorige bevolkingsprognose is het gevolg van hogere veronderstellingen voor de immigratie van deze groep. Bij de emigratie van personen die in Nederland zijn geboren zijn de verschillen tussen de beide prognoses klein.

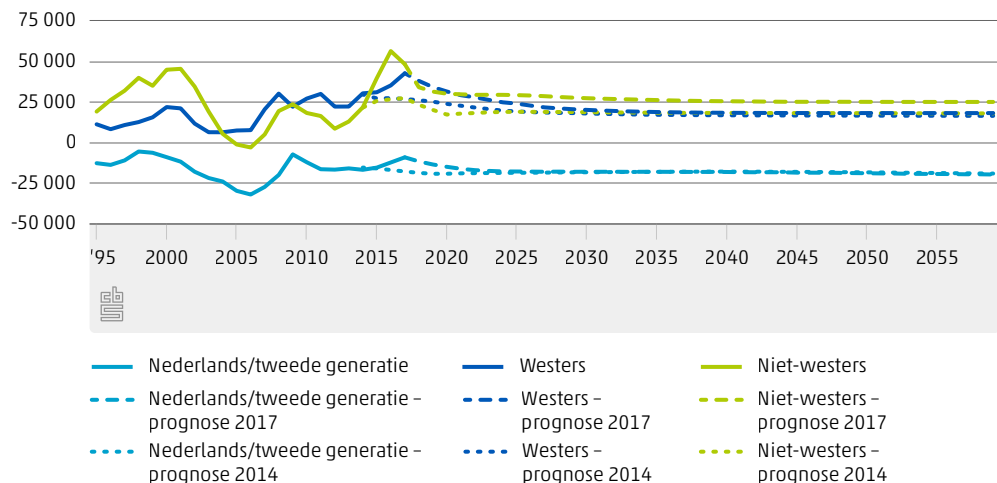
7.3 Migratiesaldo

Het migratiesaldo voor 2017 komt uit op 82 duizend, bijna 3 duizend hoger dan in 2016. Volgens de prognose neemt het saldo de komende jaren snel af tot 46 duizend in 2020. Daarna volgt een geleidelijke daling tot 23 duizend in 2060.

7.2 Emigratie ¹⁾

7.3 Migratiesaldo

Literatuur

Duin, C. van, L. Stoeldraijer en J. Ooijevaar (2015), Bevolkingsprognose 2014–2060: veronderstellingen migratie, Bevolkingstrends 2015|6 <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2015/17/bevolkingsprognose-2014-2060-veronderstellingen-migratie>

Duin, C. van, H. Nicolaas, N. van der Gaag (2013), Bevolkingsprognose 2012–2060: Veronderstellingen migratie, Bevolkingstrends december 2013, <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2013/50/bevolkingsprognose-2012-2060-veronderstellingen-migratie>

Duin, C. van, L. Stoeldraijer, H. Nicolaas, J. Ooijevaar en A. Sprangers (2015), Kernprognose 2015–2060: Hoge bevolkingsgroei op korte termijn, Bevolkingstrends 2015|19, <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2015/51/kernprognose-2015-2060-hoge-bevolkingsgroei-op-korte-termijn>

Jennissen, R.P.W. (2011), De Nederlandse migratiekaart: achtergronden en ontwikkelingen van verschillende internationale migratietypen. WODC/CBS, 2011.

Jong, A. de, en H. Nicolaas (2005), Prognose van emigratie op basis van een retourmigratiemodel. Bevolkingstrends 53 (1), blz. 24-31, <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2005/09/prognose-van-emigratie-op-basis-van-een-retourmigratiemodel>

Nicolaas, H. (2007), Bevolkingsprognose 2006-2050: veronderstellingen over emigratie, Bevolkingstrends 55 (1), blz. 65-73, <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2007/15/bevolkingsprognose-2006-2050-veronderstellingen-over-emigratie>

Stoeldraijer, L., C. van Duin, C. Huisman (2016), Kernprognose 2016-2060: 18 miljoen inwoners in 2034 voorzien, Bevolkingstrends 2016|10, <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2016/50/kernprognose-2016-2060>

Stoeldraijer, L., C. van Duin, C. Huisman (2017), Bevolkingsprognose 2017-2060: veronderstellingen voor kindertal, levensduur en internationale migratie, Statistische Trends 2017|12, <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2017/51/18-4-miljoen-inwoners-in-2060>

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2017-2018	2017 tot en met 2018
2017/2018	Het gemiddelde over de jaren 2017 tot en met 2018
2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2017 en eindigend in 2018
2015/'16-2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2015/'16 tot en met 2017/'18

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Eindredactie Statistische Trends

Marion van den Brakel
Moniek Coumans
Annelie Hakkenes-Tuinman
Brigitte Hermans
Suzanne Loozen

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress
Centraal Bureau voor de Statistiek

Ontwerp
Edenspiekermann

Inlichtingen
Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2018.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.